

Preklad z poľského jazyka do slovenského jazyka

Prof. dr hab. Krystyna Waszakowa

Instytut Języka Polskiego

Wydział Polonistyki

Uniwersytet Warszawski

Ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

00-927 Warszawa

KWaszak@uw.edu.pl

POSUDOK

výsledkov vedeckej, pedagogickej a organizačnej práce doc. Mgr. **Martina Ološtiaka**, PhD. v súvislosti so začatým konaním na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, ktorého cieľom je priznanie titulu profesor v študijnom odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra.

Martin Ološtiak (rok narodenia 1978), od roku 2011 docent na Prešovskej univerzite, patrí k mladšej generácii slovenských jazykovedcov. Zamestnaný na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity od r. 2005 ako asistent, od začiatku svojho pôsobenia na vysokej škole prejavoval neobyčajnú vedeckú aktivitu, ktorá sa prejavovala v publikáciách, účasti na domácom aj medzinárodnom vedeckom živote, v pedagogickej činnosti a v organizačných prácach rôzneho typu.

Vedecké a výskumné záujmy inauguranta sa koncentrujú na slovenskú jazykovedu so zohľadnením vybraných porovnávacích aspektov v oblasti onomastiky. Mnohým slavistom, zvlášť členom Komisie pre slovanskú slovotvorbu pri Medzinárodnom komitáte slavistov, sa jeho meno spája so slovotvornými prácami predčasne zomretého slovenského vedca, prof. Juraja Furdíka (člena tejto komisie), ktorého prácu *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia)* Martin Ološtiak samostatne pripravil a publikoval v roku 2004 na základe poznámok svojho učiteľa. Spojenie oboch umocňuje okrem toho aj ďalší edičný počin uchádzača, Furdíkova kniha *Teória motivácie v lexikálnej zásobe*, ktorá bola publikovaná v r. 2008. V nadväznosti na túto teóriu niekoľko rokov utváral svoju vedeckú dráhu, vo vyše dvadsiatich štúdiách rozvíjal teoretické problémy týkajúce sa aspektov motivácie a jej typov.

Samostatná vedecká práca mladého, ale úplne sformovaného vedca sa vôbec neobmedzuje len na pokračovanie v práci svojho učiteľa či už v oblasti lexikológie a slovotvorby, alebo s nimi spojenej morfematiky. Početné autorské (aj spoluautorské) práce uchádzača, ktoré sa týkajú mnohých aspektov lexikológie, onomastiky, flexie slovenského jazyka, ako aj procesov, ku ktorým dochádza v kontakte s inými jazykmi, ukazujú, že prínos Martina Ološtiaka do týchto oblastí, ako aj do rozvoja štrukturálnej jazykovedy vo všeobecnosti, je významný a známy medzi odborníkmi nielen doma, ale aj v zahraničí. Popri vedeckých výskumoch si zasluhujú uznanie aj jeho úspechy v oblasti univerzitnej didaktiky, v práci s mladou vedeckou generáciou, ako aj organizácia vedeckého života. **Podľa môjho názoru doc. Martin Ološtiak, PhD. spĺňa všetky požiadavky nevyhnutné na udelenie titulu profesora v zákonom stanovenom rozsahu.** Uvedený názor odôvodňujeme v ďalšej časti tohto posudku predstavujúcej aspekty odbornej činnosti uchádzača naznačené v úvode.

Docent Martin Ološtiak je autorom a spoluautorom početných publikácií (porov. údaje v prílohách). Dve z nich majú osobitný status – sú to monografické syntézy, ktoré spolu so štúdiami, týkajúcimi sa tejto problematiky, ukazujú samotnú prácu, ako aj rozvoj myslenia mladého výskumníka, dokazujú jeho „ovládanie“ vnútornej štruktúry jazyka (stavba, roviny, disciplíny), ako aj disciplín spojených s jazykovedou, ktoré umožňujú interdisciplinárny pohľad na opisované javy špecifického, nie striktne jazykového charakteru. Uvedené publikácie s určitosťou tvoria základ skoršieho vedeckého postupu autora. Obidve boli vydané na Filozofickej fakulte Prešovskej Univerzity. V roku 2007 vyšla kniha *Jazykovoštruktúrny a komunikačno-pragmatický status vlastného mena (adaptácia anglických proprií v slovenčine)*, o štyri roky neskôr *Aspekty teórie lexikálnej motivácie*. Z predhabilitačného obdobia pochádzajú aj tri kolektívne publikácie, v ktorých priezvisko uchádzača figuruje v spoluautorstve. Sú to: v r. 2007 vydaná monografia *Deklinácia prevzatých substantív v slovenčine* (s L. Gianitsovou-Ološtiakovou) a dva slovníky: *Slovník koreňových morféem slovenčiny* (spolu s M. Sokolovou, M. Ivanovou a kol.; má už tri vydania – 2005, 2007, 2012) a *Slovník anglických vlastných mien v slovenčine (pre prekladateľov, redaktorov, jazykových korektorov, študentov)* (publikovaný v r. 2006 v Bratislave spolu s M. Bilou a R. Timkovou; dodávam, že autorský podiel na druhom slovníku uchádzač uvádza 75 %).

Od r. 2011, po získaní titulu docent, sa výsledky jeho vedeckej práce značne znásobili. Pribudli práce autorské aj v spoluautorstve (spojené s realizáciou grantových projektov). Pod jeho redakciou vyšli tri knihy: dve publikované v r. 2015 (v Prešove, v tom istom vydavateľstve: *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine* a *Viacslovné pomenovania v slovenčine*), ktoré svedčia nielen o editorských schopnostiach Martina Ološtiaka, ale aj o schopnosti

koordinovať individuálne snaženia kolektívu výskumníkov; a skoršia práca z r. 2013 – učebnica v spoluautorstve s Martinou Ivanovou: *Kapitoly z lexikológie (lexikálna syntagmatika a viacslovné pomenovania)*. V týchto prácach uchádzač rozvíja skoršie smery vlastných výskumov v oblasti lexikológie, teóriu lexikálnej motivácie a slovotvorby, o. i. využíva predošlé skúsenosti získané pri analýze a opise slovenskej morfematiky a tiež pri editovaní posmrtného diela J. Furdíka *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia)*. Aktivita doc. Ološtiaka rozhodne vybočuje z rámca individuálnej práce, skupina jeho spolupracovníkov sa stále rozširuje – publikácie uchádzača z uvedeného obdobia majú vo veľkej časti charakter kolektívnych prác.

V súbornom diele značného rozmeru *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine* (celkovo 1023 strán), ktoré je výsledkom projektu, je zaangažovaných štrnásť výskumníkov. Podiel uchádzača na tomto diele je významný – je vedeckým redaktorom celého diela, autorom niektorých častí tohto kompendia a spoluautorom väčšiny kapitol. Okrem *Úvodu* a *Záveru* sa meno Martina Ološtiaka uvádza aj: a) v dvoch kapitolách: *I. Z dejín derivatologického bádania v slovistiky* (s. 17 – 86) a *III. Onomaziologické aspekty slovotvornej motivácie* (s. 139 – 206) a b) v dvoch podkapitolách: prvá z nich má názov *Adjektíva* (v kap. VII., s. 630 – 683), druhá má názov *Slovotvorná motivácia a teritoriálna motivácia* (v kap. VIII., s. 778 – 790); podľa mojich výpočtov tieto časti tvoria 20 % diela. Konceptiu uvedeného spracovania slovotvorby – jeho kvalitatívnych a kvantitatívnych aspektov – uchádzač už skôr predkladal na konferenciách (o. i. na zasadaní Komisie pre slovanskú slovotvorbu v Belehrade v r. 2012) a v článkoch publikovaných doma a v zahraničí. Bibliografické údaje svedčia jednoznačne o solídnych teoretických základoch projektu poukazujúceho na bohatstvo, rozsah a dynamiku slovenskej slovotvorby. Spôsob, akým boli spracované a predstavené jednotlivé problémy, poukazuje na výbornú, meritórnu znalosť disciplíny, poznanie jej mnohorakých teoretických aspektov, vrátane najnovších, opisovaných nielen v slavistickej literatúre. Prehľadnosť a jasnosť výkladu sú dôkazom didaktických schopností editora, ako aj všetkých autorov. Treba tiež zdôrazniť snahu o zachovanie tradície; predložená syntéza svojimi koreňmi siaha nielen k prácam J. Furdíka, ale aj mnohých slavistov, zväšť bohemistov a slovaktov (o. i. M. Dokulila, O. Martincovej, J. Horeckého, K. Buzássyovej, J. Bosáka), ktorých práca ovplyvnila tvorbu a spôsob interpretácie problematiky opisovanej predstaviteľmi neskoršej generácie. Treba podčiarknuť, že táto práca poukazuje na komplex problémov, ktorým doc. Martin Ološtiak venuje mnoho pozornosti vo svojich publikáciách v pohabilitačnom období.

Samostatný predmet záujmov uchádzača v posledných niekoľkých rokoch predstavujú viacaspektové výskumy (tak autorské, ako aj kolektívne) viacslovných pomenovaní v súčasnom slovenskom jazyku, najskôr publikované v roku 2012 v časopise *Slovenská reč* v štúdiu s názvom

Slovník viacslovných pomenovaní (lexikografický, lexikologický a komparatívny výskum). *Koncepcia projektu* (v spoluautorstve s M. Ivanovou a J. Genčim). O tri roky neskôr (v r. 2015) pod redakciou Martina Ološtiaka vyšla rozsiahla publikácia (516 strán) s názvom *Viacslovné pomenovania v slovenčine* – dielo, na ktorom spolupracovalo 18 jazykovedcov nielen s rôznymi špecializáciami, ale aj znalosťami konkrétnych problémov spojených so skúmanou problematikou viacslovných pomenovaní v slovákistike, rusistike, anglistike, germanistike a romanistike.

Významný podiel uchádzača na prácach s tematikou viacslovných pomenovaní je viditeľný v dvoch častiach kompendia, ktoré predstavujú základné teoretické problémy: v štyridsaťstranovej kapitole *I. Výskum viacslovných pomenovaní v slovanských jazykoch (slovenčina, ruština)* zameriavajúcej sa na chápanie viacslovných názvov v opisoch vybraných slovanských jazykov (slovenčiny a ruštiny) s autorským podielom M. Ološtiaka 75 % (ďalší dvaja spoluautori tu majú podiel jednej štvrtiny); ešte väčší podiel (85 %) má v kapitole *II. Teoreticko-metodologické, nominačné a typologické otázky viacslovných pomenovaní* (napísanej v spoluautorstve s M. Ivanovou). Treba poznamenať, že problémy analyzované v tomto texte (s rozsahom 84 strán) sú úzko zviazané s predchádzajúcimi výskumami uchádzača – máme na mysli chápanie lexikálnej motivácie J. Furdíka či syntaktickú motiváciu pri viacslovných pomenovaniach. Tento typ motivácie (z typologického hľadiska) stojí v centre pozornosti v kapitole VII. s názvom *Viacslovné pomenovanie a relačnosť syntaktickej motivácie*, v ktorej Martinovi Ološtiakovi ako jednému zo štyroch autorov prislúcha podiel 46 %. Ako vidieť, inaugurant vo svojich lingvistických bádaniach venuje teórii motivácie veľa priestoru. Za jeho vklad do disciplíny možno považovať nielen rozvíjanie výskumov teórie J. Furdíka, začatých pred viac ako dekadou, s orientáciou na lexikálnu a slovotvornú oblasť, ale aj vypracovanie od nej nezávislej vlastnej koncepcie motivácie. Na originalitu koncepcie prezentovanej v monografii *Aspekty teórie lexikálnej motivácie* upozornili recenzenti knihy; o jej hodnote svedčí výskyt v literatúre predmetu a početné zdokumentované citácie. Už aj z tohto dôvodu posudzovateľka sa nebude ďalej bližšie zaoberať týmto dielom, obmedzí sa na tvrdenia týkajúce sa jeho vplyvu na výsledky vedeckej práce uchádzača v období posledných niekoľkých rokov, čo je predmetom tohto posudku.

Výsledky vedeckej práce doc. Martina Ološtiaka z pohabilitačného obdobia tvoria taktiež početné štúdie publikované v zborníkoch (doma aj v zahraničí), v ktorých rozvíja vybrané problémy z oblasti morfológie a lexikológie, porov. napr. *Morfematické, derivatologické, lexikologické a onomastické výskumy prešovskej slovákistiky* (Prešov, 2014), *Od morfém ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia* (Prešov, 2013), *Teória lexikálnej motivácie, systém a text* (Poznaň, 2013), *Ján Horecký a onomaziológia* (Bratislava, 2015), *O terminologickej motivácii v lexike* (Bratislava, 2015), a tiež autorské a spoluautorské články spojené s tematikou riešenou v

grantových projektoch zameraných na teóriu lexikálnej motivácie. Na okraj dodávam, že okrem spomínaných projektov, výsledkom ktorých sú spomínané súborné diela, uchádzač sa aktívne zapája do prác spojených s realizáciou ďalšieho grantu s názvom *Morfematická a slovotvorná štruktúra slovenského slova* (2016 – 2018). Jeho autorský podiel ako skúseného lexikológa a derivatológa, teoretika a praktika vo všetkých týchto projektoch je podstatný a viditeľný v metodologických základoch prác, ktoré poukazujú na vývoj názorov a svedčia o výskumnej zaniietenosti mladého vedca.

Riadenie projektov si vyžaduje nemalú vedecko-organizačnú aktivitu, spočívajúcu v koordinácii súborných prác, určovaní ich etáp, publikovaní výsledkov atď. V pohabilitačnom období doc. Martin Ološtiak na konferenciách (domácich aj medzinárodných) predniesol 13 referátov, ktorých predmetom boli všeobecne aj konkrétne chápané problémy spojené s lexikológiou, lexikografiou a slovotvorbou. Rovnako táto forma aktivít inauguranta svedčí o tom, že nefungoval vo vedeckom vzduchoprázdne, ale že jeho práce publikované na rozličných miestach si nachádzali čoraz širší okruh adresátov. Vedecký potenciál Martina Ološtiaka odzrkadľujú nielen početné citácie jeho prác (podľa dokumentácie je ich 733), ale aj jeho silnú pozíciu v prostredí materskom, národnom, ale aj všeobecne vo „svete slavistov“.

Doc. Martin Ološtiak dosahuje veľké úspechy v oblasti vzdelávania mladých vedeckých pracovníkov. Vyškoliť dvoch doktorandov, dizertácie dvoch doktorandiek sú rozpracované. Témy ich prác sú spojené s grantovými výskumami školiteľa, ktorého ambíciou je príprava a zapájanie študentov do „živej“ výskumnej práce. Znamená to, že materiál a výsledky diplomových prác boli využité v týchto projektoch, napr. dizertačná práca Lenky Palkovej sa stala základom autorskej kapitoly VI. *Univerbizácia – syntaktická demotivácia* v uvedenej práci *Viacslovné pomenovania v slovenčine* (s. 281 – 356). Tematika prác, ktorú vykonávajú študenti pod vedením inauguranta, je nepochybne pre mládež atraktívna, o čom svedčí záujem o jeho semináre. Týka sa aktuálnych javov pozorovaných v slovnej zásobe, sémantike, štylistike, pragmatike, resp. všeobecne v komunikácii, v slovenskom jazyku vnímanom v jeho dynamike. Takýto pohľad je blízky Martinovi Ološtiakovi ako školiteľovi, ktorý vo svojich publikáciách opisuje skúmané javy v širokom komunikačno-štylovom spektre, v jazykovej aktivite. Uznanie si zasluhuje aj zapájanie mladých do lexikografických výskumov (do práce na frazeologickom slovníku a slovníku viacslovných pomenovaní).

Hovoriac o veľmi dôležitej oblasti vedeckej aktivity M. Ološtiaka, nemožno nespomenúť jej aplikačný rozmer, ktorého cieľom je príprava slovníkov. Na teórii lexikálnej motivácie J. Furdíka a vlastnej, ako aj na metodológii slovotvorby a taktiež na skorších prácach z oblasti onomastiky sa

zakladali lexikografické projekty: v roku 2017 by mal byť uverejnený *Slovník viacslovných pomenovaní (lexikografický, lexikologický a komparatívny výskum)*; ďalej *Retrográdny morfeematický slovník slovnčiny* (v spoluautorstve s J. Genčim a S. Rešovskou, 2015); slovotvorné skúsenosti uchádzača sa ukázali užitočné v prácach na projekte *Slovníka koreňových morféme slovenčiny* (2005, 2007, 2012), ktorý viedla prvotne M. Sokolová.

Pedagogická činnosť doc. Martina Ološtiaka je mnostranná a efektívna. V rokoch 2002 – 2017 zabezpečoval výučbu na rôznych stupňoch štúdia. Jeho pedagogický záber je bohatý a rôznorodý, o čom svedčí tematika jeho prednášok a seminárov. Ako školiteľ viedol dvoch skončených doktorandov, bol oponentom 3 habilitačných konaní a 12 dizertačných prác. Na svojom konte má školenie 25 bakalárskych a 32 diplomových prác. Zodpovedne sa zapájal aj do hodnotenia záverečných prác – bol oponentom 41 bakalárskych a 25 diplomových prác. V období po habilitácii publikoval v autorstve, prípadne spoluautorstve 4 učebnice: *Kapitoly z lexikológie (lexikálna syntagmatika a viacslovné pomenovania)* (Prešov, 2013, v spolupráci s M. Ivanovou); *Lexikálna paradigmatica, sémantika a kombinatorika [elektronický zdroj]* (Prešov, 2017); *Slovotvorba, slovnodruhovú prechody, preberanie a skracovanie lexém* (Prešov, 2017); *Word-formation: an International Handbook of the Languages of Europe. Volume 4.* Eds. P. O. Müller, I. Ohnheiser, S. Olsen, F. Rainer. Berlin – New York: Mouton de Gruyter 2016, s. 2892 – 2912 (spoluautorka M. Ivanová, kapitola s názvom *Slovak*).

Doc. Martin Ološtiak plnil a naďalej plní rad zodpovedných organizačných funkcií v akademickom živote aj mimo neho. Z dokumentácie vyplýva, že je členom mnohých vedeckých organizácií, a to nielen univerzitných. Sú to nasledujúce vedecké grémiá a vykonávané funkcie: Komisia pre slovanskú slovotvorbu pri Medzinárodnom komitáte slavistov, Ortoepická komisia Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave, Predsedníctvo Slovenskej onomastickej komisie JÚLŠ SAV v Bratislave, Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ v Bratislave, Vedecká rada Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, Vedecká rada Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave, Rada pre vedu a výskum Prešovskej univerzity v Prešove, Odborová komisia doktorandského študijného odboru 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra (FF PU v Prešove), Odborová komisia doktorandského študijného odboru 2.2.33 všeobecná jazykoveda (FF PU v Prešove).

Pracuje v redakčných radách dvoch periodík: Jazykovedný časopis a Slovenská reč, rôznym organizáciám a inštitúciám je nápomocný ako expert.

Na základe vyššie uvedeného hodnotenia výsledkov práce doc. Martina Ološtiaka v jej celosti som presvedčená, že máme dočinenia s aktívnym výskumníkom, stále rozvíjajúcim sa lingvistom,

špecialistom v oblasti slovenského jazyka, jeho lexiky a slovotvorby. Aktivita uchádzača v prostredí, v ktorom sa vykreovala jeho osobnosť, si zasluhuje uznanie, podobne ako veľká práca, ktorú vložil do prípravy a publikovania prác J. Furdíka.

Po oboznámení sa s dodanou dokumentáciou a po dodatočnom dôslednom prezretí veľkej časti publikovaných prác uchádzača konštatujem, že:

1) výsledky jeho vedeckej práce v celosti, ako aj z obdobia po habilitácii, t. j. od získania docentúry v r. 2011, hoci jednostranné vo vzťahu k očakávaniam pri konaní o udelenie vedeckého titulu profesora, svedčia o veľkej intelektuálnej aktivnosti bádateľa;

2) z kvalitatívneho hľadiska sú jeho práce originálne a cenné;

3) výsledky vedeckej práce spĺňajú normatívne požiadavky; hodnotím ich vysoko a jednoznačne pozitívne;

4) v oblasti pedagogiky výsledky jeho práce dokumentuje značný počet vyškolených bakalárov a magistrov, ako aj počet doktorandov (dvaja ukončení a dvaja, ktorých štúdium prebieha).

Na základe uvedeného formulujem záverečný návrh: **dosiahnuté výsledky doc. Martina Ološtiaka, PhD., zamestnaného na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, odôvodňujú začaté konanie o priznanie uchádzačovi titulu profesora v študijnom odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra.**

Varšava 1. októbra 2017

prof. dr hab. Krystyna Waszakowa